

ŠRIFTAS LOTYNŲ IR KIRILICOS KALBINĖSE SISTEMOSE

Beata Borisovaitė,
dr. Rūta Mickienė (*Tiriamąjį rašto dalies vadovas*),
prof. Aušra Lisauskienė (*Kūrybinio darbo / projekto vadovas*)
Vilniaus dailės akademija

Adresas: Maironio g. 6, Vilnius
E. puslapis: <https://www.vda.lt>
E. paštas: beata.borisovaite@stud.vda.lt
Telefono nr.: +370 625 81512
Tyrimų kryptis (-ys): V 003 Dizainas, P02

Tyrimo tikslas. Palyginti lotynų ir kirilicos kalbines sistemas ir jų padėtį šiuolaikinėje tipografikoje, bei sudaryti teorines prieigas optimaliausiai ir taiklesniai meninio/grafinio šrifto, kuris migruos tarp abiejų sistemų, sukūrimui.

Reikšminiai žodžiai: globalizacija, kintamasis šriftas, kirilica, lotynų rašto sistema, multilingvistinis dizainas, tipografika

Tyrimo metodai. Hartley ir Burnhillo teorija taikoma kai kalbama apie būtinybę struktūruoti šriftus bei naudoti lengvai atpažįstamas raidžių formas. Svarbiausia teksto išvaizdos paskirtis – suvokti *kas* yra parašyta. Šią idėją galima taikyti šriftams, nes svarbiausia – *kas* yra suvokiama matant tekstą šiuo šriftu. Kitas itin svarbus šiam darbui tyrimas atliktas mokslininkės Susan Meiko, kuri iškėlė klausimą, ar šriftas yra svarbus. Jos išvada yra, kad visgi yra svarbu teksto pateikimas ir tam tikri šriftai turi jau susiklosčiusią visuomenės nuomonę, taip sakant „reputaciją“. Meiki išskiria penkis aspektus, pagal kuriuos ji kategorizuoja šriftą. Jos suformuluoti principai – Patirtis, Emocinė būsena, Kultūra, Kontekstas ir Motyvacija – sudaro palankias sąlygas ir fundamentą šrifto daugiakalbėje erdvėje analizei. Naudojant šiuos metodus ir kartu remiantis savo įgytomis žiniomis bei praktika, šiame darbe analizuojami pasirinkti lotynų ir kirilicos kalbinių sistemų šriftai.

Rezultatai ir / arba išvados. Sukauptos įžvalgos apie tipografiką, raidžių formų konotacijas ir kintamų šriftų galimybes padėjo teorinius pagrindus šrifto, kuris migruoja tarp dviejų rašymo sistemų, sukūrimui. Šrifto analizė leido suprasti, kad beserifiniai šriftai turi neutralią raidės formos išraišką, o apklausa „Šrifto suvokimas skirtingose kalbose“ parodė, kad nors šriftą *Metamorfozė* respondentai įvertino kaip nei tinkamą, nei netinkamą lotynų ir kirilicos sistemoms, tačiau svarbu pažymėti, kad šriftas neturėjo stiprių asociacijų su tam tikra rašymo sistema ir natūraliai migravo tarp rašto sistemų. Išsamus ligatūrų naudojimo nagrinėjimas rusų greitraščiuose, padėjo rasti sprendimus, kaip suderinti lotynų ir kirilicos raides, kurios neturi poros.

Originalumas ir / arba praktinis reikšmingumas. Globalizacija ir interneto atsiradimas kasdieniame gyvenime atnešė daug pokyčių. Gana akivaizdus procesas matomas mūsų kalboje ir tai, kaip žmonės šiandien suvokia tekstą. Žodžių žaismas ir nauji žodyno papildymai rodo, kad interneto kultūra peržengia kalbos barjerus ir kasdien sutinkama įvairaus kiekio ir tipų teksto, o tai rodo, kad tipografika vaidina svarbų dalį gerinant mūsų bendravimą. Tarpkultūrinės ar tarpnacionalinės šeimos tampa vis dažnesnės dėl didesnių migracijos galimybių, todėl mūsų aplinkoje didėja lingvistiškai įvairiapusiškesnės žiniasklaidos ir dizaino poreikis.

1-3 pav. Kadrai iš animacijos instaliacijai „Overthinking”, naudojant šriftą Metamorfozė, Beata Borisovaitė, 2023 m., paroda „Tikrovės Tikrumas”